

مرکز تحقیقات اسلامی

اصفهان

گامی

عمر الکریم
علیه السلام

www. **Ghaemiyeh** .com
www. **Ghaemiyeh** .org
www. **Ghaemiyeh** .net
www. **Ghaemiyeh** .ir

زیارت جمادات

زیارت چهارم امام رضا علیه السلام

تهیه و تنظیم
مهدی آقاییابی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

زیارت جوادیه (زیارت چهارم امام رضا علیه السلام)

نویسنده:

مهدی آقابائی

ناشر چاپی:

مرکز تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان

ناشر دیجیتال:

مرکز تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان

فهرست

۵	فهرست
۶	زیارت جوادیه (زیارت چهارم امام رضا علیه السلام)
۶	مشخصات کتاب
۷	فهرست
۹	مقدمه
۱۰	زیارت تجلی تجدید عهد با امام
۱۰	روایتی زیبا درباره زیارت
۱۲	اوقات خاص زیارت امام رضا علیه السلام
۱۳	زیارت جوادیه
۱۴	« زیارت جوادیه » از دیدگاه بزرگان
۱۹	شرح بعضی از فرازهای زیارت جوادیه
۲۶	متن زیارت جوادیه
۳۴	منابع و مأخذ
۳۶	درباره مرکز

زیارت جوادیه (زیارت چهارم امام رضا علیه السلام)

مشخصات کتاب

عنوان قراردادی: زیارت جوادیه (زیارت چهارم امام رضا علیه السلام)

عنوان و نام پدیدآور: زیارت جوادیه (زیارت چهارم امام رضا علیه السلام) / مهدی آقابابایی

مشخصات نشر: بیجا بینا

مشخصات ظاهری: ۲۸ ص.

وضعیت فهرست نویسی: فیپا

موضوع: امام جواد -- زیارتنامه ها

موضوع: زیارتنامه ها

زیارت جوادیه (زیارت چهارم امام رضا علیه السلام)

تهیه و تنظیم: مهدی آقابابایی

ص: ۱

مقدمه ۳

زیارت تجلی تجدید عهد با امام ۴

روایتی زیبا درباره زیارت ۴

اوقات خاص زیارت امام رضا ۷ ... ۶

« زیارت جوادیه » در تألیفات بزرگان ۸

۱: آقای میرداماد (متوفی ۱۰۴۰ق) در کتاب « اربعه ایام » ۸

۲: علامه مجلسی قدس سره (متوفی ۱۱۱۱قمری) در « بحارالانوار » ۸

۳: علامه عبدالله بحرانی قدس سره (متوفی ۱۱۴۸ق) در کتاب « عوالم العلوم » ۹

۴: فاضل بسطامی (متوفی ۱۳۰۹ق) در « تحفه رضویّه » ۹

۵: محدث نوری قدس سره (متوفی ۱۳۲۰ق) در کتاب « مستدرک الوسائل » ۹

۶: ملا عبدالرحیم اصفهانی پاچناری (متوفی ۱۳۰۰ق به بعد) در کتاب « درةالرضویه در شرح زیارت جوادیّه » ۹

۷: محدث قمی قدس سره (متوفی ۱۳۵۹قمری) ۱۰

الف: در کتاب « تحفه طوسیّه » .. ۱۰

ب: در کتاب « الفوائد الرضویّه » ۱۰

ج: در کتاب « مفاتیح الجنان » ... ۱۱

۸: دانشمند بزرگوار سید محمد جواد طبسی حائری (معاصر) در « المُنْتَخَبُ الحَسَنی لِلادْعیة و الزیارات » ۱۱

۹: دانشمند بزرگوار سید مرتضی مجتهدی سیستانی (معاصر) در کتاب « صحیفه رضویّه » ۱۲

شرح بعضی از فرازهای زیارت جوادیّه ۱۳

متن زیارت جوادیّه ۲۰

منايع و ماخذ ٢٧

ص: ٢

مقدمه

زیارت یعنی: تمایل یافتن، از سه رکن «زائر»، «مزور» و «گرایش قلبی» تشکیل می‌شود که اگر هر یک از این سه رکن نباشد، زیارت مفهوم نخواهد داشت. اهمیت زیارت از آن جاست که عامل ارتباط و وابستگی انسان به اهل بیت علیهم السلام، منشأ خیرات و برکات، نزول فیض، اجر و ثواب است.

و از معانی آن: اصلاح و تقویت خویشتن، عزیمت به سوی کعبه مقصود جهت گرامیداشت او و شرکت در محفل (۱) انس او (۲). (الزیارة فی العرف: «قصد المزور اکراماً و تعظیماً له و استیناساً به»)

زیارت، دیدار مشتاقانه ای با مقام خلافت کلیه الهیه و اسمای حسنی خداوندی و مقام مشیت پروردگاری می‌باشد.

و زیارت حضور آگاهانه ای است در محضر جلوه جمال حق و کمال مطلق.

زیارت، ترنم شیوا و رسای عاشقانه زائر است برای کسب فیوضات سرمدی، با واسطه فیض میان ربّ و مربوب، خالق و مخلوق و آفریدگار و آفریده.

زیارت، ارتباط معنوی و ملکوتی است با انسان کامل که سلطه قدرت او به اذن خدا، تمام هستی و ما سوی الله را فرا گرفته است.

زیارت، نشانه وفاداری صادقانه هر مأموم است به امام و رهبر خویش که سازندگی ابعاد وجودی و تأمین سعادت خود را در گرو رهنمود الهی او می‌بیند.

زیارت، ابراز علاقه فطری و ذاتی هر انسان آزاد و مسئول و متعهد است در برابر انسان کامل الهی که مظهر اسماء جمال و کمال خداوندی است.

ص: ۳

۱- لسان العرب، ج ۴، ص ۳۳۳، ماده «زور».

۲- مجمع البحرین، ج ۳، ص ۳۲۰.

زیارت تجلی تجدید عهد با امام

در باب اهمیت زیارت، عبارتی از امام رضا علیه السلام نقل شده است که: حضرت از زیارت به عنوان یک «تجدید عهد و پیمان با امامان» ذکر می کنند و می فرمایند که: هر امامی به گردن دوستداران و پیروانش حقی دارد و ادای آن حق، همان زیارت است.

«إِنَّ لِكُلِّ إِمَامٍ عَهْدًا فِي أَعْنَاقِ شَيْعَتِهِ وَ أَوْلِيَائِهِ وَ إِنَّ مِنْ تَمَامِ الْوَفَاءِ بِالْعَهْدِ وَ حُسْنِ الْأَدَاءِ زِيَارَةَ قُبُورِهِمْ فَمَنْ زَارَهُمْ رَغْبَةً فِي زِيَارَتِهِمْ تَصِدِّيقًا بِمَا رَغَبُوا فِيهِ كَانُوا شَفَعَاءَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ؛ هر امامی در گردن دوستان و شیعیانش عهدی دارد و وفاء کامل به عهد و نیکو اداء کردنش به این است که، اولیاء و دوستان، قبور آن ها را زیارت کنند. چه آنکه هر کس ایشان را از روی رغبت و میل زیارت کند در روز قیامت ایشان شفعاء او خواهند بود.» (۱)

از این جمله استفاده می شود که زیارت در متن جامعه است و در حاشیه نیست و زیارت یک تجدید عهد است. زیارت از نزدیک یک فیض و یک موهبت الهی به زائر است و زیارت از راه دور نیز اثرات خود را در بردارد.

روایتی زیبا درباره زیارت

رسول اکرم صلی الله علیه و آله خطاب به امیرالمؤمنین علیه السلام فرمودند:

« يَا أَبَا الْحَسَنِ إِنَّ اللَّهَ جَعَلَ قَبْرَكَ وَ قَبْرَ وُلْدِكَ بَقَاعًا مِنْ بَقَاعِ الْجَنَّةِ وَ عَرَصَةً مِنْ عَرَصَاتِهَا وَ إِنَّ اللَّهَ جَعَلَ قُلُوبَ نَجَبَائِهِ مِنْ خَلْقِهِ وَ صَفْوَتِهِ مِنْ عِبَادِهِ تَحَنُّنًا

ص: ۴

۱- من لا يحضره الفقيه، ج ۲، ص ۵۷۷؛ الكافي، ج ۴، ص ۵۶۷.

إِلَيْكُمْ وَ تَحْتَمِلُ الْمِذْلَةَ وَالْأَذَى فِيكُمْ فَيَعْمُرُونَ قُبُورَكُمْ وَيُكثِرُونَ زِيَارَتَهَا تَقَرُّبًا مِنْهُمْ إِلَى اللَّهِ وَ مَوَدَّةً مِنْهُمْ لِرَسُولِهِ أَوْلَيْكَ يَا عَلِيُّ الْمَخْصُوصُونَ بِشَفَاعَتِي وَالْوَارِدُونَ حَوْضِي وَ هُمْ زُؤَارِي غَدًا فِي الْجَنَّةِ يَا عَلِيُّ مَنْ عَمَرَ قُبُورَكُمْ وَ تَعَاهَدَهَا فَكَأَنَّمَا أَعَانَ سُلَيْمَانَ بْنَ دَاوُدَ عَلَى بِنَاءِ بَيْتِ الْمَقْدِسِ وَ مَنْ زَارَ قُبُورَكُمْ عَدِلَ ذَلِكَ لَهُ ثَوَابٌ سَبْعِينَ حَجَّةً بَعِيدَ حَجَّةِ الْإِسْلَامِ وَ خَرَجَ مِنْ ذُنُوبِهِ حَتَّى يَرْجِعَ مِنْ زِيَارَتِكُمْ كَيَوْمَ وَلَدَتْهُ أُمُّهُ فَأَبَشَّرَ وَ بَشَّرَ أَوْلِيَاءَكَ وَ مُحِبِّيكَ مِنَ النَّعِيمِ وَ قَرَّهَ الْعَيْنَ بِمَا لَا عَيْنَ رَأَتْ وَ لَا أُذُنٌ سَمِعَتْ وَ لَا خَطَرَ عَلَى قَلْبٍ بَشَرٍ وَ لَكِنَّ حُثَالَهُ مِنَ النَّاسِ يُعَيِّرُونَ زُؤَارَ قُبُورِكُمْ بِزِيَارَتِكُمْ كَمَا تُعَيِّرُ الزَّانِيَةُ بِزِنَاهِهَا أَوْلِيَّكَ شَرَارُ أُمَّتِي لَا نَالَتْهُمْ شَفَاعَتِي وَ لَا يَرِدُونَ حَوْضِي ؛ أَي ابالحسن ! خداوند قبر تو و قبور فرزندان را ، بقعه ای از بقاع بهشتی و قطعه ای از قطعات جنات قرار داده است . خداوند دل های نجیبان و برگزیدگان بندگان را به طرف شما گرایش داده است ، آنها جهت تقرب به خداوند و محبت به رسول خدا صلی الله علیه و آله ، در راه رسیدن به قبور شما هر ذلت و اذیتی را بر خود هموار می کنند و فراوان به زیارت قبور شما می آیند ، آنها از ویژه افرادی هستند که به شفاعت من راه یافته و به حوض من وارد می شوند . آنها در بهشت ، به زیارت من نائل خواهند شد .

یا علی ! کسانی که در آبادی قبور شما تلاش کنند و ملتزم به زیارت شما باشند ، همانند کسانی هستند که در ساختن بیت المقدس مددکار حضرت سلیمان بن داوود علیه السلام باشند . آنان که قبور شما را زیارت کنند ، همانند کسانی هستند که

بعد از حَجَّة الاسلام ، هفتاد حج به جا آورده باشند و به هنگام بازگشت از زیارت شما ، از گناهان پاک می شوند مانند روزی که از مادر متولد شده اند .

ای علی ! دوستان و دوستان را بشارت بده به نعمت هایی که چشمی ندیده ، و گوشی نشنیده و بر قلب بشری خطور نکرده است و لکن افراد پست و فرومایه ای زائران قبور شما را نکوهش می کنند ، گویی به گناه ناشایستی دست یازیده اند ، آنها بدترین امت من هستند ، شفاعت من به آنها نمی رسد و بر حوض من وارد نمی شوند . «(۱)

اوقات خاص زیارت امام رضا علیه السلام

علامه مجلسی قدس سره می فرماید : « بدان که زیارت امام رضا علیه السلام در روزهای با فضیلت و اوقات با شرافت ، افضل است ؛ به ویژه روزهایی که به آن حضرت علیه السلام اختصاص دارد ، مانند روز ولادت ایشان که یازدهم ذی القعدة و روز شهادت آن حضرت در آخر ماه صفر یا هفدهم آن ماه یا بیست و چهارم ماه رمضان و از ایام خاص آن حضرت ، روز اول یا ششم ماه رمضان است که با آن حضرت به عنوان ولیعهدی بیعت شد . «(۲)

سید بن طاووس در اقبال الأعمال می گوید : « روایت شده که در روز ششم ماه رمضان به خاطر حقوقی که حضرت رضا علیه السلام بر گردن ما دارد ، دو رکعت نماز و در هر رکعت یک سوره حمد و بیست و پنج مرتبه سوره توحید بخوانند . «(۳) سید بن طاووس می نویسد : « در برخی نوشته های

ص: ۶

۱- - تهذیب الاحکام ، ج ۶ ، ص ۲۲ ؛ بحار الانوار ، (چاپ بیروت) ، ج ۹۷ ، ص ۱۲۱ .

۲- - بحار الانوار ، ج ۹۹ ، ص ۴۳-۴۴ .

۳- - اقبال الاعمال ، (چاپ قدیم) ، ج ۱ ، ص ۱۳۰ .

عالم‌ان عجم دیده‌ام که زیارت مولایمان در روز بیست و سوم ماه ذی‌القعدة روز زیارتی مخصوص آن بزرگوار است و مستحب است در این روز ایشان را از دور یا نزدیک زیارت نمایند . «(۱)

مرحوم شهید اول قدس سره می‌فرماید : « زیارت امام رضا علیه السلام در ماه رجب ، از برترین اعمال است »(۲).

عالم بزرگوار مرحوم میرداماد قدس سره نیز در اعمال روز دحوالأرض (بیست و پنجم ذی‌القعدة) (۳) ، زیارت امام علی بن موسی الرضا علیهما السلام در این روز را ، از افضل اعمال مستحب و مؤکدترین سنت‌ها معرفی کرده ، و همچنین زیارت حضرت در روز اول ماه رجب بسیار مورد تأکید و به آن دعوت شده است . (۴)

زیارت جوادیه

« زیارت جوادیه » از جمله زیارت‌های مربوط به امام رئوف ، مولانا علی بن موسی الرضا علیهما السلام می‌باشد که توسط فرزند بزرگوارشان ، حضرت امام جواد علیه السلام انشاء شده و تنها زیارتی است که در برخی از فرازهای آن ، از متن « منظوم » استفاده شده و ناگفته نماند که این زیارت در میان زائران و مجاروان حضرتش رائج نمی‌باشد .

ص: ۷

-
- ۱- - اقبال الاعمال ، (چاپ قدیم) ، ج ۱ ، ص ۳۱۰ ؛ بحارالانوار ، ج ۱۰۲ ، ص ۴۳ .
  - ۲- - الدروس الشرعیه ، ج ۲ ، کتاب المزار ، درس ۱۲۸ ، ص ۲۴ .
  - ۳- - حرکت امام رضا علیه السلام از مدینه به سوی مرو در این روز می‌باشد .
  - ۴- - خورشید مهربانی ، ص ۱۰۴ .

۱: محقق نامدار سید محمدباقر بن محمدالحسینی استرآبادی معروف به میرداماد (متوفی ۱۰۴۰ق) در کتاب «اربعه ایام» (۱)

۲: علامه مجلسی قدس سره (متوفی ۱۱۱۱ قمری) در «بحارالانوار»

علامه مجلسی قدس سره در بحارالانوار درباره «زیارت جوادیّه» می نویسد:

«أقول وجدت في بعض مؤلفات قدماء أصحابنا زياره له عليه السلام و كانت النسخه قديمه كان تاريخ كتابتها سنه ست و أربعين و سبعمائه فأوردتها كما وجدتها قال زياره مؤلانا و سيّدنا أبي الحسن الرضا عليه و على آبائه و أبنائه الصلاه و السلام كل الأوقات صالحه لزيارته و أفضلها في شهر رجب روى ذلك عن ولده أبي جعفر الجواد صلوات الله عليه و سلامه»

در نسخه ای قدیمی که تاریخ تألیف آن ، سال ۷۴۶ ه ق ذکر شده و از تألیفات اصحاب پیشین ما بوده ، زیارتی برای حضرت رضا علیه السلام دیدم که آن را همان گونه که یافته ام نقل می کنم . در آن جا آمده است : زیارت مولا و سرور ما ، حضرت رضا علیه السلام که بر او و پدران و فرزندانش درود و سلام باد ، در هر زمانی شایسته و نیکو است ، و بهترین زمان آن ، ماه رجب است . این زیارت از فرزندش حضرت جواد علیه السلام برای آن حضرت روایت شده است. (۲)

و سپس عبارت « زیارت جوادیّه » را با نماز و دعای بعد از آن نقل می کند

ص: ۸

۱- - اربعه ایام ، ص ۵۵ .

۲- - بحارالانوار (چاپ بیروت) ، ج ۹۹ ، ص ۵۲ ؛ ج ۱۰۲ ، (چاپ اسلامیة) ، ص ۵۲ .

که در ابتدای آن آمده: «السَّلَامُ عَلَیْكَ يَا وَلِيَّ اللَّهِ السَّلَامُ عَلَیْكَ يَا حُجَّهَ اللَّهِ السَّلَامُ عَلَیْكَ يَا نُورَ اللَّهِ فِي ظُلُمَاتِ الْأَرْضِ» تا اینکه در فراز پایانی دعای بعد از زیارت، آمده است: «وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ وَصَلَّى اللَّهُ عَلَيَّ طَيِّبِ الْمُرْسَلِينَ مُحَمَّدٍ وَآلِهِ الطَّاهِرِينَ» (۱)

۳: علامه نامدار ملاعبدالله بحرانی قدس سره (متوفی ۱۱۴۸ق) در کتاب «عوالم العلوم و المعارف» (۲)

۴: فاضل بسطامی (متوفی ۱۳۰۹ق) در «تحفه الرضویه» (۳)

از جمله زیارات، «زیارت جوادیّه» است که در اکثر کتب مزار مضبوط است و علامه مجلسی قدس سره نیز در «بحارالانوار» نقل نموده اند.

۵: محدث نوری قدس سره (متوفی ۱۳۲۰ق) در کتاب «مستدرک الوسائل» (۴)

۶: ملا عبدالرحیم اصفهانی پاچناری (متوفی ۱۳۰۰ق به بعد) در کتاب «دره الرضویه در شرح زیارت جوادیّه» (۵)

این کتاب شرح و تفسیر کامل این زیارت می باشد که عالم جلیل القدر مرحوم ملاعبدالرحیم اصفهانی پاچناری در ۱۴۰ سال پیش نوشته اند. چاپ

ص: ۹

۱- همان، ص ۵۷. بین نقل علامه مجلسی و میرداماد مختصر تفاوتی وجود دارد.

۲- عوالم العلوم، الامام الجواد علیه السلام، ج ۲۳، ص ۴۵۰، باب ۳۰، باب کیفیة زیارة الامام الرضا علیه السلام.

۳- تحفه الرضویه، ص ۲۱۲.

۴- مستدرک الوسائل، ج ۱۰، ص ۳۶۰، ابواب المزار، باب ۶۷، ح ۴، باب استحباب اختیار زیارة الرضا علیه السلام و خصوصاً فی رجب، علی الحج و العمرة المندوبتین.

۵- فهرست نسخه های خطی کتاب خانه آیت الله حاج سید حسن فقیه امامی قدس سره، ج ۱، ص ۴۱ به شماره ۲۴ معرفی شده است.

دوم این کتاب در سال ۱۳۹۶ش توسط بنیاد بین المللی دعا با تصحیح آقای ابوالفضل عرب زاده در ۲۱۷ صفحه به زیور طبع آراسته گردیده است .

از دیگر شروح بر این زیارت کتاب « قبسات نورانیه ، فی شرح الزیارة الجوادیه »^(۱)، اثر محقق بزرگوار ، آیت الله شیخ عبدالکریم عقیلی را می توان نام برد .

۷: محدث قمی قدس سره (متوفی ۱۳۵۹قمری)

الف : در کتاب « تحفه طوسیّه »

مرحوم محدث قمی قدس سره ، « زیارت جوادیه » را در کتاب « تحفه طوسیّه » خود که کتاب مختصری درباره حضرت امام رضا علیه السلام و زیارت آن حضرت می باشد ، ذکر نموده است .^(۲)

حجت الاسلام رسول جعفریان در کتابش می نویسد :

مرحوم محدث قمی قدس سره « زیارت جوادیه » را در کتاب « تحفه طوسیّه » خود که مکرراً چاپ شده از رساله « اربعه ایام »
مرحوم میرداماد قدس سره نقل کرده است .^(۳)

ب : در کتاب « الفوائد الرضویّه »

از جمله کتب او (میرداماد) رساله اربعه ایام است و در آن « زیارت جوادیه » معروف را برای حضرت امام رضا علیه السلام به اختلاف جزئی نقل کرده و فرموده که : این زیارت از مولای ما ، امام کل عاکف و باد ، ابی جعفرالثانی ، محمد بن علی الجواد علیه الصلاة و التسلیم مروی است .^(۴)

ص: ۱۰

۱- - این کتاب ، در سال ۱۳۸۲ش در ۱۱۲ صفحه جیبی ، توسط انتشارات دارالغدیر قم به زیور طبع آراسته گردیده است .
۲- - تحفه طوسیّه در سال ۱۳۳۶ ق در مشهد مقدس تألیف و چاپ شده و همچنین در سال ۱۳۵۷ق در تهران به زیور طبع آراسته گردیده است .

۳- - میراث اسلامی ایران ، ج ۲ ، ص ۶۵۰ .

۴- - الفوائد الرضویّه ، ج ۲ ، ص ۶۸۰ .

مرحوم محدث قمی قدس سره در کتاب « مفاتیح الجنان » از علامه مجلسی قدس سره در « بحارالانوار » از برخی نوشته های قدمای اصحاب ، زیارتی برای حضرت امام رضا علیه السلام یاد نموده که معروف به « جوادیه » است و در آخر آن زیارت است که : نماز زیارت به جا آر و تسبیح کن و آن را به آن حضرت هدیه نما . پس بگو :

« اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ يَا اللَّهُ الدَّائِمَ... » و این دعا را تا به آخر نقل کرده : و فرموده است : پس هرگاه در مشهد مقدس آن زیارت را خواندی این دعا را ترک مکن . (۱)

۸: دانشمند بزرگوار ، سید محمد جواد طبسی حائری (معاصر) در « الْمُنتَخَبُ الْحَسَنِيُّ لِلدَّاعِيَةِ وَالزِّيَارَاتِ »

وی پس از کلام علامه مجلسی قدس سره در کتاب « بحارالانوار » به نقل از برخی نوشته های قدمای درباره « زیارت جوادیه » آورده است که : در پایان این زیارت دو رکعت نماز بگذار و تسبیح خداوند کن و آن را به حضرت هدیه کن و پس از اتمام نماز این دعا را بخوان : « اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ يَا اللَّهُ الدَّائِمَ... الی آخره » زائری که در روضه مقدسه رضویه این زیارت را می خواند لازم است هرگز این دعای پس از زیارت را ترک نکند . (۲)

ص: ۱۱

۱- - مفاتیح الجنان ، دعاء بعد از زیارت امام رضا علیه السلام ، ص ۸۳۰ . البته ناگفته نماند که مرحوم محدث قمی قدس سره متن زیارت جوادیه را در کتاب مفاتیح الجنان نقل ننموده اند .

۲- - الْمُنتَخَبُ الْحَسَنِيُّ لِلدَّاعِيَةِ وَالزِّيَارَاتِ ، ص ۶۲۵ .

۹: نویسنده دانشمند بزرگوار ، سید مرتضی مجتهدی سیستانی (معاصر) در کتاب « صحیفه رضویّه »

آقای مجتهدی ، « زیارت جوادیه » را به عنوان زیارت چهارم حضرت امام رضا علیه السلام بیان نموده اند . (۱)

۱۰: دانشمند بزرگوار ، سید محمد حسینی قزوینی در کتاب « حریم طوس » . (۲)

و در کتب دیگری نیز از معاصرین این زیارت شریفه را نقل گردیده است :

۱: جامع زیارات المعصومین علیهم السلام (۳)؛

۲: موسوعه زیارة المعصومین علیهم السلام (۴)؛

۳: موسوعه الامام الجواد علیه السلام . (۵)

ص: ۱۲

۱- صحیفه رضویّه ، ص ۴۱۷-۴۲۴ .

۲- در حریم طوس ، ص ۶۲ .

۳- جامع زیارات المعصومین علیهم السلام، ج ۵ ، ص ۴۴ .

۴- موسوعه زیارة المعصومین علیهم السلام ، ج ۴ ، ص ۱۳۲ .

۵- موسوعه الامام الجواد علیه السلام ، ج ۲ ، ص ۱۱۵ ، ح ۱ .

شرح بعضی از فرازهای زیارت جوادیه

قبل از متن زیارت جوادیه به شرح بعضی از فرازها به طور مختصر می پردازیم :

« السَّلَامُ عَلَيَّ غَوْثِ اللَّهْفَانِ ؛ سلام بر فریاد رس دلسوختگان »

از القاب امام رئوف علیه السلام ، « غوث اللهفان » به معنای فریاد رس درماندگان ، دلسوختگان و مضطربین می باشد .

یزید بن سَلیط می گوید : « ما گروهی از شیعیان در راه مکه امام صادق علیه السلام را ملاقات کرده و از جانشین آن حضرت سؤال نمودیم . حضرت علیه السلام فرمود : و این آقا (حضرت کاظم علیه السلام) سرور و آقای فرزندان من می باشد و در وجود او تمام صفات کمالیه مانند : علم ، حکم ، فهم ، حکمت ، سخاوت ، اخلاق نیک و شناخت اموری از دین که مورد نیاز مردم است و او دری از درهای خداوند می باشد و در او فضیلتی است که از همه این ها مهم تر می باشد .

یزید بن سَلیط گوید : به امام صادق علیه السلام عرض کردم : پدر و مادرم فدایت باد ! آن فضیلتی که از همه این ها مهم تر است ، چیست ؟

آن حضرت فرمود :

« يُخْرِجُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ مِنْهُ غَوْثَ هَذِهِ الْأُمَّةِ وَغِيَاثَهَا وَعِلْمَهَا وَنُورَهَا وَفَضْلَهَا وَحِكْمَتَهَا خَيْرٌ مَوْلُودٍ وَخَيْرٌ نَاشِئٍ يَحْتَقِنُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ بِهِ الدَّمَاءَ وَيُصْلِحُ بِهِ ذَاتَ الْبَيْنِ ؛ خداوند متعال از صلب موسی بن جعفر علیهما السلام فرزندی (حضرت رضا علیه السلام را) بیرون می آورد که او پناهگاه و فریاد رس این امت است و وجودش علم ، نور ، فهم ، حکمت و بهترین مولود و نوزاد می باشد . خداوند به وسیله او خون ها را حفظ و بین گروه ها صلح برقرار می سازد و نابسامانی ها را سامان می بخشد و پراکندگی ها را بر طرف می کند . سخن

او حکمت و سکوتش دانش است و مردم را به صراط دین هدایت می فرماید . «(۱)

*****

« السَّلَامُ عَلَى شُهُورِ الْحَوْلِ وَ عَدَدِ السَّاعَاتِ ؛ سلام بر ماه های سال و عدد ساعت ها »

خداوند در قرآن می فرماید : « إِنَّ عِدَّةَ الشُّهُورِ عِنْدَ اللَّهِ اثْنَا عَشَرَ شَهْرًا فِي كِتَابِ اللَّهِ يَوْمَ خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ مِنْهَا أَرْبَعَةٌ حُرْمٌ ذَلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ فَلَا تَظْلِمُوا فِيهِنَّ أَنْفُسَكُمْ ... ؛ عدد ماه ها نزد خدا در کتاب الهی از روزی که آسمان ها و زمین را آفریده ، دوازده ماه است که چهار ماه از آنها حرام است ، این است دین ثابت و پابرجا ، پس در این چهار ماه به خود ستم نکنید...» . (۲)

از امام باقر علیه السلام درباره معنای کلام خداوند که می فرماید : « إِنَّ عِدَّةَ الشُّهُورِ عِنْدَ اللَّهِ اثْنَا عَشَرَ شَهْرًا ... » سؤال نمودند . حضرت فرمودند : منظور از سال ، جدم پیامبر صلی الله علیه و آله است و ماه های آن دوازده تاست که عبارتند از : امیرالمؤمنین ، امام حسن ، امام حسین ، امام علی بن الحسین ، خود من (یعنی امام باقر) ، و بعد از من پسر جعفر ، و پسر او موسی ، و پسر او علی ، و پسر او محمد و پسر او علی و پسر او حسن و پسر او مهدی علیهم السلام که دوازده امامند و حجت های خدا در خلق او و امینانش بر وحی و علم هستند . چهار ماه که خدا آنها را ماه های حرام و محترم شمرد و دین محکم الهی هستند ؛ چهار امامند که نام آنها علی است : علی امیرالمؤمنین ،

ص: ۱۴

۱- - خورشید مهربانی ، ص ۱۲ ؛ به نقل از : عیون اخبارالرضا علیه السلام ، ج ۱ ، ص ۲۴ ؛ کافی ، ج ۱ ، ص ۳۱۴ .

۲- - توبه / ۳۶ .

پدرم علی بن الحسین ، علی بن موسی ، و علی بن محمد علیهم السلام ، اقرار به این امامان ، دین محکم است به امامت همه آنها معتقد باشید تا هدایت یابید . «(۱)

*****

« مَا كَانَ اللَّهُ لِيُوَلِّيَ إِمَامًا عَلَىٰ أُمَّهِ حَتَّىٰ يُعَرِّفَهُ بِلُغَاتِهِمْ ؛ خدایوند امام را به عنوان عهده دار امور امت قرار نمی دهد تا آن که او را به لغات آنان آشنا گرداند .»

امام عالم به جمیع ذرات وجود و همه لغات دنیا می باشد . لذا فرموده اند : ما عالم به جمیع اشیاء هستیم .

عَمْرُو بْنُ هَدَّابٍ (که مردی ناصبی و مخالف خاندان عصمت و طهارت علیهم السلام بود) به امام رضا علیه السلام عرض کرد : محمد بن فضل هاشمی از شما چیزهایی نقل می کند که انسان نمی تواند آن را بپذیرد .

حضرت رضا علیه السلام فرمود : چه حرف هایی است که عقل شما قبول نمی کند ؟

عمر و جواب داد : شما به هر چه خدا نازل نموده عالم هستی و تمام زبان ها و لغات را می دانی .

حضرت فرمود : درست گفته ، من حاضرم هر چه می خواهی بپرس .

عمر و گفت : ما شما را پیش از هر چیز در مورد زبان ها و لغات آزمایش می کنیم ، این شخص رومی ، آن دیگری هندی و این شخص ترک زبان است . قبلاً آنها را آورده ام شما با آنها به زبانشان صحبت کنید :

فرمود : هر چه مایلند به زبان خود بپرسند تا جواب بدهم . هر کدام سؤالی به زبان خود نمودند . حضرت رضا علیه السلام به زبان خودشان جواب آنها را داده ، به طوری که در شگفت شدند و تعجب کردند و اعتراف نمودند که آن جناب به زبان آنها از خودشان گویاتر و واردتر است .

ص: ۱۵

سپس رو به جانب عمرو بن هَدَّاب کرد و فرمود: اگر من به تو خبر دهم که در همین روزها مبتلا به خون خویشاوندی خواهی شد سخن مرا تصدیق خواهی کرد؟

جواب داد: نه؛ زیرا غیب را جز خدا کسی نمی داند.

فرمود: مگر خداوند: «ع-الْمُ الْغَيْبِ فَلَا يُظْهِرُ عَلَىٰ غَيْبِهِ أَحَدًا إِلَّا مَنِ ارْتَضَىٰ مِنْ رَسُولٍ؛ خدا دانای غیب است و هیچ کس را بر غیب خود آگاه نمی کند، مگر پیامبرانی را که [برای آگاه شدن از غیب] برگزیده است» (۱).

پیغمبر صلی الله علیه و آله مورد پسند خداوند است و ما ورثه او هستیم. او همان پیغمبری است که خداوند بر رازهای نهانش آگاه نموده ما نیز آنچه پیش از این بوده و آنچه تا روز قیامت خواهد شد می دانیم. آنچه به تو گفتم از مبتلا شدن به خون خویشاوند تا سه روز دیگر واقع می شود.

اگر تا سه روز نشد من دروغگو و بهتان زنم، چنانچه انجام شد بدان تو مخالف خدا و پیغمبر هستی. اینک دلیل دیگری، تو از چشم نابینا خواهی شد که کوه و بیابان را نخواهی دید، این جریان نیز چند روز دیگر واقع می شود.

پیش آمد دیگری نیز هست، قسم به دروغ خواهی خورد بر اثر آن قسم دروغ، مبتلا به مرض برص می شوی.

محمد بن فضل گفت: به خدا سوگند! آنچه حضرت رضا علیه السلام فرموده بود واقع شد. به او می گفتند: حالا بگو حضرت رضا علیه السلام راست گفت یا دروغ؟

جواب می داد: من همان وقت می دانستم راست می گوید ولی نمی توانستم قبول کنم. (۲).

*****

ص: ۱۶

۱- - جن / ۲۶ - ۲۷.

۲- - زندگانی حضرت علی بن موسی الرضا علیهما السلام (ترجمه ج ۴۹ بحار الأنوار)، ص ۶۷.

« السَّلَامُ عَلَى الْإِمَامِ الرَّؤُوفِ الَّذِي هَيَّجَ أُحْرَانَ يَوْمَ الطَّفُوفِ ؛ سلام بر امام رئوفی که به هیجان در آورد غصه ها و خاطرات غم انگیز صحنه کربلا را »

امام رضا علیه السلام شخصاً اقدام به آماده سازی مجلس عزای نمودند . هنگامی که دعبل خواست اشعاری در مصائب سیدالشهداء علیه السلام در محضر ثامن الائمه علیه السلام قرائت کند ، خود حضرت برخاستند و پرده ای نصب کردند ، که در یک طرف آن دوستان و محبین و در طرف دیگر خانواده و منسوبین آن حضرت قرار گیرند و در مصائب جدشان امام حسین علیه السلام گریه کنند .(۱)

وقتی دعبل شروع به خواندن نمودند ، زنان بر صورت های خویش لطمه زدند و صدای شیون آنان از پشت پرده بلند شد و امام رضا علیه السلام آن قدر گریستند که دو مرتبه از هوش رفتند .(۲)

لذا در پایان عزاداری به دعبل صله ای عطا نمودند همانطور که به کسانی مانند حسن بن جهم ، ابونواس و دیگران که در محضر حضرت ، مرثیه سرایی می کردند صله و پاداش می دادند و آنان را تشویق به مرثیه سرایی می نمودند . و در روایتی آمده که حضرت به دعبل فرمودند : ای دعبل ! برای امام حسین علیه السلام مرثیه بگو ، تا جان در تن داری تو ، یاور و ستایشگر مایی ، پس تا می توانی در یاری ما کوتاهی مکن .(۳) و به حسن بن جهم فرمودند : « هیچ مؤمنی در مدح ما شعری نمی سراید ، مگر آنکه خداوند برای او شهری در بهشت بنا کند که هفت مرتبه از تمام دنیا بزرگ تر باشد و در آن شهر تمام ملائکه مقرب و انبیای مرسل به دیدار او می آیند . »(۴)

ص: ۱۷

۱- بحارالانوار ، ج ۴۵ ، ص ۲۵۷ .

۲- بحارالانوار ، ج ۴۹ ، ص ۲۳۸ .

۳- جامع احادیث الشیعه ، ج ۱۲ ، ص ۵۶۷ .

۴- عیون اخبارالرضا علیه السلام ، ج ۱ ، ص ۷ ؛ وسائل الشیعه ، ج ۱۴ ، ص ۵۹۸ .

امام رضا علیه السلام جز بکائین بودند ماه محرم که می شد لباس عزا بر تن می نمودند ، محزون و اندوهناک بودند ، و می فرمودند : این روزهای محرم، روزهای حزن و اندوهی است که بر ما اهل بیت علیهم السلام وارد شده است.(۱) و می فرمودند : روش همیشگی پدرم امام کاظم علیه السلام این بود که هرگاه محرم می رسید پیوسته ، اندوهناک بود و خنده بر چهره نداشت تا دهم محرم سپری شود . روز عاشورا روز گریه ، حزن و مصیبت آن حضرت بود و می فرمود : این روز، روزی است که حسین علیه السلام به شهادت رسیده است .(۲) و این قدر خود حضرت در مصائب جد مظلومشان گریستند تا جایی که پلک چشمشان زخم گردید و در این زمینه می فرمایند : روز حسین علیه السلام چشم های ما را از کثرت گریه و اشک زخم کرده و اشک های ما را جاری ساخته و عزیز ما را در کربلا ذلیل نموده ، و تا روز قیامت اندوه و گرفتاری برای ما باقی گذاشته است ، پس بر مثل حسین علیه السلام گریه کنندگان گریه کنند ، چون گریه بر او گناهان بزرگ را می ریزد .(۳)

و در روایتی وارد شده که فرمودند : آن کس که مصائب ما را به یاد آورد و بر مصائب ما بگرید ، در قیامت با ما و در درجه ما خواهد بود و کسی که مصیب ما را به یاد دیگران بیندازد و خود بگرید و دیگران را بگریاند ، روزی که چشم ها گریان است چشم او گریان نخواهد بود و کسی که در مجلسی بنشیند که امر ما در آن احیاء می گردد ، روزی که دل ها می میرد ، قلب او نمی میرد .(۴)

ص: ۱۸

-
- ۱- بحارالانوار ، ج ۴۵ ، ص ۲۵۷ .
  - ۲- وسائل الشیعه ، ج ۱۴ ، ص ۵۰۵؛ امالی صدوق ، ص ۱۹۱ .
  - ۳- امالی صدوق ، مجلس ، ۲۷ ، ح ۲ ؛ بحارالانوار ، ج ۴۴ ، ص ۲۸۳ .
  - ۴- عیون اخبارالرضا علیه السلام ، ج ۱ ، ص ۳۲۹ ؛ امالی ، شیخ صدوق ، ص ۱۷۳ ، مجلس ۱۶ .

و هر وقت چشم حضرت به تربت مطهر جدشان می افتاد ، می بوئیدند و می گریستند . در پایان به دو فراز ، از مطالب نورانی حضرت درباره عزاداری که به ریان بن شیب که در روز اول محرم بر حضرت وارد شدند ، اکتفاء می نمایم :

ای پسر شیب ! اگر دوست داری پاک و بدون گناه به ملاقات خداوند بروی ، به زیارت امام حسین علیه السلام برو .

ای پسر شیب ! اگر دوست داری در درجات عالی بهشت همراه ما باشی در اندوه ما اندوهگین و در خوشحالی ما خوشحال باش و بر تو باد به ولایت ما ؛ زیرا هر کس سنگی را دوست داشته باشد خداوند در روز قیامت او را با آن سنگ محشور می نماید . (۱) لذا می بینیم که امام رضا علیه السلام مردم را تشویق به عزاداری ، مرثیه سرایی و زیارت آن حضرت نموده اند و واقعه کربلا- و شهادت امام حسین علیه السلام را به گوش همه رساندند و خود به هیجان در آوردند غصه ها و خاطرات غم انگیز صحنه کربلا را و آن را احیاء نمودند .

خداوند ، به همه ما توفیق عزاداری خالصانه و زیارت با معرفت ائمه معصومین علیهم السلام را در دنیا و در آخرت شفاعتشان را نصیب و روزیمان بگرداند . آمین

مهدی آقابابایی

حوزه علمیه اصفهان

۲۵ رجب المرجب ۱۴۴۱ ه.ق

اول فروردین ماه ۱۳۹۹ ش

شهادت حضرت موسی بن جعفر علیهم السلام

ص: ۱۹

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ (۱)

« السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا وَلِيَّ اللَّهِ ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا حُجَّهَ اللَّهِ (۲) ،

السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا نُورَ اللَّهِ فِي ظُلُمَاتِ الْأَرْضِ ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا عَمُودَ الدِّيْنِ-نِ ، (۳)

السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا وَارِثَ آدَمَ صِفْوَهَ اللَّهِ ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا وَارِثَ (۴) إِبْرَاهِيمَ خَلِيلِ اللَّهِ ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا وَارِثَ مُوسَى كَلِيمِ اللَّهِ ،
السَّلَامُ (۵) عَلَيْكَ يَا وَارِثَ عِيسَى رُوحِ اللَّهِ ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا وَارِثَ مُحَمَّدٍ رَسُولِ اللَّهِ ، السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا وَارِثَ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ
عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ (۷) السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا وَارِثَ الْحَسَنِ وَ الْحُسَيْنِ سَيِّدَيْ شَبَابِ أَهْلِ الْجَنَّةِ ، (۸) السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا وَارِثَ عَلِيِّ بْنِ
الْحُسَيْنِ سَيِّدِ الْعَابِدِينَ ، السَّلَامُ (۹) عَلَيْكَ يَا وَارِثَ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ بَاقِرِ عِلْمِ الْأَوَّلِينَ وَ الْآخِرِينَ (۱۰)

ص: ۲۰

-
- ۱- به نام خداوند بخشنده مهربان
  - ۲- سلام بر تو ای ولی خدا ، سلام بر تو ای حجت خدا ،
  - ۳- سلام بر تو ای نور الهی در تاریکی های زمین ، سلام بر تو ای ستون دین .
  - ۴- سلام بر تو ای میراث دار آدم برگزیده خدا ، سلام بر تو ای میراث دار
  - ۵- ابراهیم خلیل خدا ، سلام بر تو ای میراث دار موسی هم سخن با خدا
  - ۶- سلام بر تو ای میراث دار عیسی روح الله ، سلام بر تو ای میراث دار محمد فرستاده خدا ،
  - ۷- ، سلام بر تو ای میراث دار امیرمؤمنان علی بن ابیطالب ،
  - ۸- سلام بر تو ای میراث دار امام حسن و امام حسین دو سرور جوانان اهل بهشت ،
  - ۹- سلام بر تو ای میراث دار علی بن الحسین آقای عبادت کنندگان ،
  - ۱۰- ، سلام بر تو ای میراث دار ، محمد بن علی ، شکافنده علم و دانش پیشینیان و آیندگان .

السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا وَارِثَ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدِ الصَّادِقِ الْبُرِّ التَّقِيِّ (١) السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا وَارِثَ مُوسَى بْنِ جَعْفَرِ الْعَالِمِ الْحَفِيِّ ، السَّلَامُ (٢) عَلَيْكَ أَيُّهَا الصِّدِّيقُ الشَّهِيدُ ، السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا الْوَصِيُّ الْبُرِّ التَّقِيِّ، (٣) أَشْهَدُ أَنَّكَ قَدْ أَقَمْتَ الصَّلَاةَ وَآتَيْتَ الزَّكَاةَ وَآمَرْتَ بِالْمَعْرُوفِ (٤) وَنَهَيْتَ عَنِ الْمُنْكَرِ ، وَعَيَّدْتَ اللَّهَ حَتَّى أَتَاكَ الْيَقِينُ ، السَّلَامُ (٥) عَلَيْكَ مِنْ إِمَامِ عَصِيْبٍ وَ إِمَامِ نَجِيْبٍ وَ بَعِيْدٍ قَرِيْبٍ وَ (٦) مَسْجُومٍ غَرِيْبٍ ، السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا الْعَالِمُ النَّبِيُّ وَ الْقَدْرُ الْوَجِيْهُ ، (٧) النَّازِحُ عَنْ تُرْبِهِ حَيْدُهُ وَ أَبِيهِ ، السَّلَامُ عَلَيَّ مِنْ أَمْرِ أَوْلَادِهِ وَ عِيَالِهِ (٨) بِاللَّيْاحِ عَلَيْهِ قَبْلَ وَصُولِ الْقَتْلِ إِلَيْهِ ، السَّلَامُ عَلَيَّ دِيَارِكُمْ الْمُوَحِّشَاتِ (٩) كَمَا اسْتَوْحِشْتُمْ مِنْكُمْ مِنِّي وَ عَرَفَاتٍ ، السَّلَامُ عَلَيَّ سَادَاتِ الْعَبِيدِ (١٠) وَ عُدَّةِ الْوَعِيدِ وَ الْبُرِّ الْمُعْطَلِّهِ وَ الْقَصْرِ الْمَشِيدِ ، (١١)

ص: ٢١

- ١- ، سلام بر تو ای میراث دار جعفر بن محمد راست گفتار نیکوکار و پرهیزگار ،
- ٢- سلام بر تو ای میراث دار موسی بن جعفر دانای دلسوز ،
- ٣- سلام بر تو ای امام راست گفتار شهید ، سلام بر تو ای وصی نیکوکار و پرهیزگار .
- ٤- گواهی می دهم تو نماز را به پا داشتی و زکات را پرداختی و به خوبی ها فرمان دادی ،
- ٥- و از زشتی ها نهی فرمودی ، و خدا را تا فرا رسیدن مرگ خالصانه عبادت کردی ، سلام بر تو
- ٦- ای امامی که (جگر را قطعه قطعه کردند) و امام شریف دور (از آشنایان) و قریب
- ٧- (در میان دشمنان) و امامی که تو را در غربت مسموم کردند . سلام بر تو ای عالم بزرگوار،
- ٨- و صاحب مقام و منزلت ؛ دور افتاده از روضه جدش و پدرش ، سلام بر امامی که فرزندان و
- ٩- خانواده خود را امر فرمود که قبل از شهادتش بر او نوحه سرایی کنند. سلام بر دیارتان که از وجود شما خالی گشته ،
- ١٠- همانطور که منی و عرفات از وجود شما خالی مانده است ، سلام بر سروران بندگان ، و سرمایه های روز جزا برای
- ١١- رفع وعده های عقاب ، و امام حاضر و غائب (چاه پر آب و قصر با شکوهی که از آنها استفاده نمی شود) ،

السَّلَامُ عَلَى غَوْثِ اللَّهْمَانِ وَ مَنْ صَارَتْ بِهِ أَرْضُ خُرَاسَانَ خُرَاسَانَ، (١) السَّلَامُ عَلَى قَلِيلِ الزَّائِرِينَ وَ قُرَّةِ عَيْنِ فَاطِمَةَ سَيِّدَةَ نِسَاءِ الْعَالَمِينَ، (٢) السَّلَامُ عَلَى الْبَهْجَةِ الرَّضْوِيِّهِ وَ الْأَخْلَاقِ الرَّضَوِيِّهِ وَ الْغُصُونِ الْمُتَفَرِّعَةِ (٣) عَنِ الشَّجَرَةِ الْأَحْمَدِيِّهِ ، السَّلَامُ عَلَى مَنْ انْتَهَى إِلَيْهِ رِئَاسَةُ الْمُلْكِ (٤) الْأَعْظَمِ وَ عِلْمُ كُلِّ شَيْءٍ لِتِمَامِ الْأَمْرِ الْمُحْكَمِ ، السَّلَامُ عَلَى مَنْ أَسْمَاؤُهُمْ (٥) وَسِيلَةُ السَّائِلِينَ وَ هَيَاكِلُهُمْ أَمَانُ الْمَخْلُوقِينَ وَ حُجَجُهُمْ إِبْطَالُ شَيْبِهِ (٦) الْمُلْحَدِينَ ، السَّلَامُ عَلَى مَنْ كَسَّرَتْ لَهُ وَسِيَادَةُ وَالِدِهِ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ (٧) حَتَّى خَصِمَ أَهْلَ الْكُتُبِ وَ تَبَّتْ قَوَاعِدُ الدِّينِ ، السَّلَامُ عَلَى عِلْمِ (٨) الْأَعْلَامِ وَ مَنْ كَسَّرَ قُلُوبَ شَيْعَتِهِ بِغُرَبَتِهِ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ ، السَّلَامُ (٩) عَلَى السَّرَاجِ الْوَهَّاجِ وَ الْبَحْرِ الْعَجَّاجِ الَّذِي صَارَتْ تَرْبُتُهُ مَهَبِطَ الْأَمْلاَكِ (١٠) وَ الْمِعْرَاجِ ، السَّلَامُ عَلَى أَمْرَاءِ الْإِسْلَامِ وَ مُلُوكِ الْأَدْيَانِ وَ طَاهِرِي الْوِلَادَةِ (١١)

ص: ٢٢

- ١- سلام بر فریادرس دلسوختگان، و آن کسی که سرزمین خراسان به برکت او خراسان گشت . سلام بر
- ٢- امامی که زائران او اندکند ، و سلام بر نور چشمان حضرت فاطمه سرور زنان جهانیان ، سلام بر آن
- ٣- طراوت و نشاط رضوی ، و اخلاق پسندیده ، و شاخه های روئیده از شجره طیبه احمدی ، سلام بر کسی
- ٤- که ریاست مُلک هستی و همه عالم وجود ، و دانش هر چیز به او منتهی گشته تا حکم و فرمان
- ٥- قطعی خداوند کامل گردد، سلام بر آنان که نام های مبارکشان وسیله ای برای درخواست کنندگان ، و جسم پاک
- ٦- و مبارکشان وسیله ایمنی خلاق است و دلایل محکشان باطل کننده شبهه های کافران بی دین است ،
- ٧- سلام بر امامی که گسترده شده برای او مسند پدر بزرگوارش امیرمؤمنان ، تا با اهل کتاب بحث و
- ٨- گفتگو ، و بر آن ها غلبه کند و پایه های دین را ثابت و استوار گرداند . سلام بر پیشوای بزرگ و امامی
- ٩- که دل های شیعیانش به خاطر غربت او تا روز قیامت شکسته و محزون است . سلام بر چراغ فروزنده
- ١٠- و دریای عمیق پرتلاطم، کسی که مرقد منورش محل فرود فرشتگان و بالا رفتن آنان است، سلام بر
- ١١- فرمانروایان اسلام ، و پادشاهان ادیان و کسانی که ولادتشان پاک است و بر کسانی که خداوند

وَمَنْ أطلعَهُمُ اللَّهُ عَلَى عِلْمِ الْغَيْبِ وَ الشَّهَادَةِ وَ جَعَلَهُمْ أَهْلَ السَّعَادَةِ، السَّلَامُ (۱) عَلَى كُهُوفِ الْكَائِنَاتِ وَ ظِلِّهَا وَ ابْتِهَاجَتْ بِهِ مِنْ مَعَالِمِ طُوسٍ حَيْثُ حَلَّ بِرَبْعِهَا (۲)

يَا قَبْرَ طُوسٍ سَقَاكَ اللَّهُ رَحْمَتَهُ (۳)

مَاذَا ضَمِنْتَ مِنَ الْخَيْرَاتِ يَا طُوسُ (۴)

طَابَتْ بِقَاعُكَ فِي الدُّنْيَا وَ طَابَ بِهَا (۵)

شَخْصٌ نَوَى بِسَنَا آبَادِ مَرْمُوسٍ (۶)

شَخْصٌ عَزِيزٌ عَلَى الْإِسْلَامِ مَضْرَعُهُ (۷)

فِي رَحْمَةِ اللَّهِ مَعْمُورٌ وَ مَعْمُوسٌ (۸)

يَا قَبْرَهُ أَنْتَ قَبْرٌ قَدْ تَضَنَّهُ (۹)

حِلْمٌ وَ عِلْمٌ وَ تَطْهِيرٌ وَ تَقْدِيسٌ (۱۰)

فَخِرًا بِأَنَّكَ مَعْبُوطٌ بِجَنَّتِهِ (۱۱)

وَ بِالْمَلَائِكَةِ الْأَطْهَارِ مَحْرُوسٌ (۱۲)

ص: ۲۳

- ۱- به فضل و احسان خود آنان را بر علم غیب و شهود آگاه کرد، و آنان را اهل خوشبختی قرار داد، سلام بر پناهگاهان
- ۲- و سایه آنها جهان هستی و بر امامی که به سبب او پرچم های هدایت در سرزمین طوس آشکار گردید .
- ۳- ای سرزمین قبر طوس ؛ خداوند تو را از رحمتش سیراب گرداند ،
- ۴- چه گوهری از خوبی ها و کمالات در بر گرفته ای ای سرزمین طوس ،
- ۵- بقعه هایت در دنیا دلپسند و به آن خشنود شدند ،
- ۶- شخصی که در سناباد آرمیده و در میان مرقد پاکش اقامت گزیده است .
- ۷- شخصی که شهادتش بر اسلام ، گران است
- ۸- در رحمت خداوند فرو رفته و غرق گشته و پوشیده است
- ۹- ای مرقد منور او؛ تو قبری هستی که در بر گرفته ای
- ۱۰- بردباری و دانش و پاکی و همه صفات والا را
- ۱۱- پس افتخار کن که با دربر گرفتن آن جثه پاک، مورد رشک دیگران هستی و با فرشتگان

فِي كُلِّ عَصْرِ لَنَا مِنْكُمْ إِمَامٌ هُدَى (۱)

فَرَبُّهُ أَهْلٌ مِنْكُمْ وَ مَأْنُوسٌ (۲)

أَمَسَتْ نُجُومٌ سَمَاءِ الدِّينِ آفِلَةٌ (۳)

وَ ظَلَّ أَسَدُ الشَّرَى قَدْ ضَمَّهَا الْخَيْسُ (۴)

غَابَتْ نَمَائِيَّةٌ مِنْكُمْ وَ أَرْبَعَةٌ (۵)

تُرْجَى مَطَالِعُهَا مَا حَنَّتِ الْعَيْسُ (۶)

حَتَّى مَتَى يَزْهَرُ الْحَقُّ الْمُنِيرُ بِكُمْ (۷)

فَالْحَقُّ فِي غَيْرِكُمْ دَاجٍ وَ مَطْمُوسٌ (۸)

السَّلَامُ عَلَى مُفْتَخِرِ الْمَأْبُرَارِ وَ نَائِي الْمَزَارِ وَ شَرْطِ دُخُولِ الْجَنَّةِ أَوْ (۹) النَّارِ ، السَّلَامُ عَلَى مَنْ لَمْ يَقْطَعِ اللَّهُ عَنْهُمْ صِلَواتِهِ فِي آنَاءِ السَّاعَاتِ (۱۰) وَ بِهِمْ سَكَنَتِ السَّوَائِكُنُ وَ تَحَرَّكَتِ الْمُتَحَرِّكَاتُ ، السَّلَامُ عَلَى (۱۱)

ص: ۲۴

- ۱- در هر عصر و زمانی برای ما ، از شما خاندان پیشوای هدایتگری قرار داده است
- ۲- و این سرا از وجود او شایستگی یافته و به او (مردم) مأنوس گشته اند
- ۳- ستارگان آسمان دین غروب کرده و پنهان شدند
- ۴- و شیران وادی شجاعت در بیشه خود آرمیدند و مأوا گرفتند
- ۵- از شما خاندان با برکت هشت تن پنهان گشته و چهار شخص دیگر
- ۶- طلوع و درخشش آنان امید می رود تا مادامی به هر اندازه که شتران ناله می کنند
- ۷- تا آنگاه که پرتو حقیقت به سبب او آشکار شود .
- ۸- پس حقیقت در غیر شما تاریک و خاموش و نابود است .
- ۹- سلام بر امامی که مایه افتخار نیکوکاران و آرامگاهش دور افتاده است و او شرط داخل شدن در بهشت
- ۱۰- یا دوزخ است، سلام بر کسانی که خداوند درود و صلواتش را در همه لحظه ها و ساعت ها بر آنان پیوسته می فرستد.
- ۱۱- و هرگز قطع نمی کند. و به برکت وجود ایشان ساکنان، سکونت یافته و حرکت کنندگان تحرک دارند،

مِنْ جَعَلَ اللَّهُ إِمَامَتَهُمْ مُمَيَّزَةً بَيْنَ الْفَرِيقَيْنِ كَمَا تَعَبَّدَ بَوْلَمَاتِهِمْ (١) أَهْلَ الْخَافِقِينَ ، السَّلَامُ عَلَى مَنِ أَحْيَا اللَّهَ بِهِ دَارِسَ حُكْمِ النَّبِيِّنَ (٢) وَ تَعَبَّدَهُمْ بَوْلَايَتِهِ لِتَمَامِ كَلِمَةِ اللَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ، السَّلَامُ عَلَى شَهْرِ (٣) الْحَوْلِ وَ عَدَدِ السَّاعَاتِ وَ حُرُوفِ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ فِي الرُّقُومِ الْمُسَطَّرَاتِ ، (٤) السَّلَامُ عَلَى إِقْبَالِ الدُّنْيَا وَ سُعُودِهَا ؛ وَ مَنْ سُئِلُوا عَنْ كَلِمَةِ التَّوْحِيدِ (٥) فَقَالُوا: نَحْنُ وَ اللَّهُ مِنْ شُرُوطِهَا ، السَّلَامُ عَلَى مَنْ يُعَلِّلُ (٦) وَ جُودُ كُلِّ مَخْلُوقٍ بِلَوْلَاهُمْ [بَوْلَائِهِمْ] وَ مَنْ خَطَبَتْ لَهُمُ الْخُطَبَاءُ (٧)

بِسَبْعَةِ آبَاءٍ هُمْ مَا هُمْ (٨) هُمْ أَفْضَلُ مَنْ يَشْرَبُ صَوْبَ الْعَمَامِ (٩). (١٠) السَّلَامُ عَلَى عَلِيِّ مَجْدِهِمْ وَ بَنَائِهِمْ وَ مَنْ أَنْشَدَ فِي فَخْرِهِمْ وَ عَلَائِهِمْ (١١)

ص: ٢٥

١- سلام بر کسانی که خداوند متعال امامتشان را مایه امتیاز بین دو فرقه (شیعه و سنی) قرار داده، همانطور که اهل مشرق و مغرب را

٢- نسبت به ولایت ایشان مطیع ساخته و مغلوب گردانیده است ، سلام بر کسی که خداوند به وسیله آنان احکام و آثار محو شده

٣- پیامبران را زنده گردانید، و آنان را با ولایت ایشان مبعوث گردانید، برای کامل شدن نشانه خداوندی که پروردگار جهانیان است . سلام

٤- بر ماه های سال و عدد ساعت ها، و عدد حروف « لا اله الا الله » در میان سطرهای زیبا. (که دوازده می شود).

٥- سلام بر کسی که وجودش مایه خوشبختی و سعادت این جهان است. و کسانی که وقتی از آنها درباره کلمه توحید

٦- پرسیدند فرمودند: به خدا قسم! ما از شروط آن هستیم ، سلام بر کسی که وجود هر آفریننده ای

٧- به ولای ایشان وابسته است ، و کسی که خطبا برای آنها خطبه خواندند :

٨- به نام مبارک هفت تن از پدران ایشان که آن ها چه کسانی هستند آنان!؟

٩- ایشان بهترین کسانی هستند که باران بر آنها فرود آمده

١٠- در زمانی که مأمون در مورد ولایت عهدی با امام هشتم علیه السلام بیعت می نمود عبدالجبار بن سعید این ابیات شعر را

انشاد نمود. (ابن شهر آشوب، مناقب آل ابيطالب ، ج ٤، ص ٣٦٤، و ج ٣، ص ٢ تا ١٠).

١١- سلام بر کسانی که بزرگواری آنان برتر و فزونتر است و کسانی که سخن سرایان از فخر و مقام آنان

بُجُوبِ الصَّلَاةِ عَلَيْهِمْ وَطَهَارَةِ ثِيَابِهِمْ ، السَّلَامُ عَلَى قَمَرِ الْأَقْمَارِ (۱) الْمُتَكَلِّمِ مَعَ كُلِّ لُغَةٍ بِلِسَانِهِمُ الْقَائِلِ لِشَيْعَتِهِ مَا كَانَ اللَّهُ لِيُؤَلِّيَ إِمَامًا (۲) عَلَى أُمَّهِ حَتَّى يُعَرِّفَهُ بِلُغَاتِهِمْ ، السَّلَامُ عَلَى فَوْحِهِ الْقُلُوبِ وَفَرْجِ (۳) الْمَكْرُوبِ وَشَرِيفِ الْأَشْرَافِ وَ مَفْخَرِ عِبَادِ مَنْافٍ يَا لَيْتَنِي مِثْنِ (۴) الطَّائِفِينَ بِعَرَضَتِهِ وَ حَضْرَتِهِ مُسْتَشْهِدًا لِيَهْجَرَهُ مُؤَانَسَتِهِ : (۵) أَطُوفُ بِبَيْتِكُمْ فِي كُلِّ حِينٍ (۶) كَأَنَّ بَيْتَكُمْ جُعِلَ الطَّوْفُ (۷) السَّلَامُ عَلَى الْإِمَامِ الرَّؤُوفِ الَّذِي هَيَّجَ أَحْزَانَ يَوْمِ الطُّفُوفِ بِاللَّهِ أَقْسَمُ (۸) وَ بِأَبْنَائِكَ الْأَطْهَارِ وَ بِأَبْنَائِكَ الْمُتَنْجِسِينَ الْأَبْرَارِ لَوْ لَا بُعْدُ الشُّقَّةِ حَيْثُ (۹) شَطَّتْ بِكُمْ الدَّارُ لَقَضَيْتُ بَعْضَ وَاجِبِكُمْ بِتَكَرُّرِ الْمَزَارِ وَ السَّلَامِ عَلَيْكُمْ يَا (۱۰) حُمَاهُ الدِّينِ وَ أَوْلَادَ النَّبِيِّينَ وَ سَادَةَ الْمَخْلُوقِينَ وَ رَحْمَهُ اللَّهِ وَ بَرَكَاتُهُ. (۱۱)

ص: ۲۶

- ۱- به جهت وجوب صلوات و رحمت بر آنان و طهارت و پاکی آنان سخن گفته اند . سلام بر آن ماه میان ماه ها ،
- ۲- که با اهل هر لغتی با زبان آنان سخن گفته است ، به یکی از شیعیانش فرمود خداوند امام را به عنوان عهده دار
- ۳- امور امت قرار نمی دهد تا آن که او را به لغات آنان آشنا گرداند ، سلام بر امامی که یادش سبب شادمانی دل های
- ۴- مؤمنین و موجب گشایش غم زدگان و باعث عزت و شرافت شریفان و افتخار عبدمناف است ای کاش
- ۵- من از طواف کنندگان در گاه مقدس او ، و گواه طراوت همدمی و انس با او بودم .
- ۶- در هر لحظه و ساعت به آستان شما طواف می کنم
- ۷- گویا طواف، برای آستان شما قرار داده شده است.
- ۸- سلام بر امام رئوفی که به هیجان در آورد غصه ها و خاطرات غم انگیز صحنه کربلا را . به خدا
- ۹- سوگند! به پدران پاکت و فرزندان بزرگوارت که برگزیدگان نیکوکارند ؛ اگر دوری راه به خاطر پراکندگی
- ۱۰- خانه های شما نبود، با تکرار زیارت، بعضی از حقوق واجب شما را که به عهده من است ادا می کردم. و
- ۱۱- سلام بر شما ای حامیان دین ، و فرزندان پیامبران ، و سروران آفریدگان و رحمت و برکات خدا بر همه شما باد . «

اربعه ایام ، الحسینی استرآبادی ، محمد بن محمدباقر معروف به میرداماد ، محقق : رضا استادی ، مجموعه میراث اسلامی ایران

بحار الأنوار ، مجلسی ، محمد باقر بن محمد تقی ، ناشر : دارإحياء التراث العربی ، بیروت ، چاپ دوم ، ۱۴۰۳ ق .

تحفه الرضویه ، فاضل بسطامی ، نوروز علی بن محمدباقر ، چاپ سنگی بی جا ، کارخانه میرزا علی اکبر ، ۱۲۸۸ق .

تحفه طوسیّه ، قمی ، شیخ عباس ، نشر : فؤاد ، چاپ اول ، ۱۷۶ صفحه ، جیبی ، ۱۳۷۷ ش . (مشهد ، ۱۳۳۶ ق ، تهران ۱۳۵۷ ق)

تهذیب الأحکام ، طوسی ، محمد بن الحسن ، محقق / مصحح : خراسان ، حسن الموسوی ، ناشر : دار الکتب الإسلامیه ، تهران ، چاپ چهارم ، ۱۴۰۷ ق .

جامع زیارات المعصومین علیهم السلام ، پیام امام هادی علیه السلام ، ناشر : پیام امام هادی علیه السلام ، قم ، چاپ دوم ، ۱۳۹۰ ش .

خورشید مهربانی ، آقابابایی ، مهدی ، انتشارات عطر عترت ، چاپ اول ، ۱۳۹۱ ش .

در حریم طوس ، حسینی قزوینی ، سید محمد ، انتشارات : مؤسسه تحقیقاتی حضرت ولی عصر ۴ ، چاپ دوم ، رمضان ۱۴۱۶ ق .

دره الرضویه در شرح زیارت جوادیه ، اصفهانی ، ملاعبدالرحیم ، مصحح ابوالفضل عرب زاده ، ناشر : عزیزی ، چاپ دوم ، ۱۳۹۶ ش .

صحیفه رضویه ، مجتهدی سیستانی ، مرتضی ، مترجم : ظریف ، محمد ، نشر : الماس ، چاپ اول ، زمستان ۱۳۸۷ ش .

عوامل العلوم و المعارف ، بحرانی اصفهانی ، عبد الله بن نور الله ، محقق : موحد ابطحي اصفهانی ، محمد باقر ، ناشر : مؤسسه الإمام المهدي ٤ ، قم ، چاپ اول ، ١٤١٣ ق.

فهرست نسخه های خطی کتابخانه آیت الله حاج سید حسن فقیه امامی قدس سره ، حسینی اشکوری ، سید صادق ، نشر : مجمع ذخائر اسلامی ، چاپ اول ، ١٣٨٩ ش.

الکافی ، کلینی رازی ، محمد بن یعقوب بن اسحاق ، محقق / مصحح : غفاری علی اکبر و آخوندی ، محمد ، ناشر : دارالکتب الإسلامیه ، تهران ، ١٤٠٧ ق.

لسان العرب ، ابن منظور ، محمد بن مکرم ، ناشر : دار الفكر للطباعه و النشر و التوزیع - دار صادر ، بیروت ، چاپ سوم ١٤١٤ ق .

مجمع البحرين ، طریحی ، فخر الدین بن محمد ، محقق / مصحح : حسینی اشکوری ، احمد ، ناشر : مرتضوی ، تهران ، چاپ سوم ، ١٣٧٥ ش.

مستدرک الوسائل ، نوری ، حسین بن محمد تقی ، محقق / مصحح : مؤسسه آل البیت : ، ناشر : مؤسسه آل البیت : ، قم ، چاپ اول ، ١٤٠٨ ق .

مفاتیح الجنان ، قمی ، شیخ عباس ، مترجم : موسوی دامغانی ، ناشر : فیض کاشانی ، چاپ بیست و هفتم ، ١٣٨٥ ش.

المنتخب الحسنی للادعیه و الزیارات ، طبسی حائری ، سید محمد جواد ، مشهد ١٣٧٥ .

موسوعه الامام الجواد علیه السلام ، لجنه العلمیه فی مؤسسه ولی العصر للدراسات الاسلامیه ، باشراف سماحه آیت الله ابی القاسم الخزعلی ، الطبعة الاولى ، ١٤١٩ ق .

موسوعه زیارة المعصومین علیهم السلام ، پیام امام هادی علیه السلام ، ناشر : پیام امام هادی علیه السلام ، قم ، چاپ پنجم ، ١٣٨٦ ش.

میراث اسلامی ایران ، جعفریان ، رسول ، انتشارات کتابخانه عمومی آیت الله العظمی مرعشی نجفی ، ١٣٧٤ ش .

بسمه تعالی

هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ

آیا کسانی که می‌دانند و کسانی که نمی‌دانند یکسانند؟

سوره زمر / ۹

مقدمه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان، از سال ۱۳۸۵ هـ. ش تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن فقیه امامی (قدس سره الشریف)، با فعالیت خالصانه و شبانه روزی گروهی از نخبگان و فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است.

مرامنامه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان در راستای تسهیل و تسریع دسترسی محققین به آثار و ابزار تحقیقاتی در حوزه علوم اسلامی، و با توجه به تعدد و پراکندگی مراکز فعال در این عرصه و منابع متعدد و صعب الوصول، و با نگاهی صرفاً علمی و به دور از تعصبات و جریانات اجتماعی، سیاسی، قومی و فردی، بر مبنای اجرای طرحی در قالب «مدیریت آثار تولید شده و انتشار یافته از سوی تمامی مراکز شیعه» تلاش می نماید تا مجموعه ای غنی و سرشار از کتب و مقالات پژوهشی برای متخصصین، و مطالب و مباحثی راهگشا برای فرهیختگان و عموم طبقات مردمی به زبان های مختلف و با فرمت های گوناگون تولید و در فضای مجازی به صورت رایگان در اختیار علاقمندان قرار دهد.

اهداف:

۱. بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل البیت علیهم السلام)
۲. تقویت انگیزه عامه مردم بخصوص جوانان نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی
۳. جایگزین کردن محتوای سودمند به جای مطالب بی محتوا در تلفن های همراه، تبلت ها، رایانه ها و ...
۴. سرویس دهی به محققین طلاب و دانشجو
۵. گسترش فرهنگ عمومی مطالعه
۶. زمینه سازی جهت تشویق انتشارات و مؤلفین برای دیجیتالی نمودن آثار خود.

سیاست ها:

۱. عمل بر مبنای مجوز های قانونی
۲. ارتباط با مراکز هم سو
۳. پرهیز از موازی کاری

۴. صرفا ارائه محتوای علمی

۵. ذکر منابع نشر

بدیهی است مسئولیت تمامی آثار به عهده ی نویسنده ی آن می باشد .

فعالیت های موسسه :

۱. چاپ و نشر کتاب، جزوه و ماهنامه

۲. برگزاری مسابقات کتابخوانی

۳. تولید نمایشگاه های مجازی: سه بعدی، پانوراما در اماکن مذهبی، گردشگری و...

۴. تولید انیمیشن، بازی های رایانه ای و ...

۵. ایجاد سایت اینترنتی قائمیه به آدرس: www.ghaemiyeh.com

۶. تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و...

۷. راه اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی

۸. طراحی سیستم های حسابداری، رسانه ساز، موبایل ساز، سامانه خودکار و دستی بلوتوث، وب کیوسک، SMS و...

۹. برگزاری دوره های آموزشی ویژه عموم (مجازی)

۱۰. برگزاری دوره های تربیت مربی (مجازی)

۱۱. تولید هزاران نرم افزار تحقیقاتی قابل اجرا در انواع رایانه، تبلت، تلفن همراه و... در ۸ فرمت جهانی:

JAVA.۱

ANDROID.۲

EPUB.۳

CHM.۴

PDF.۵

HTML.۶

CHM.۷

GHB.۸

و ۴ عدد مارکت با نام بازار کتاب قائمیه نسخه :

ANDROID.۱

IOS.۲

WINDOWS PHONE.۳

WINDOWS.۴

به سه زبان فارسی ، عربی و انگلیسی و قرار دادن بر روی وب سایت موسسه به صورت رایگان .

در پایان :

از مراکز و نهادهایی همچون دفاتر مراجع معظم تقلید و همچنین سازمان ها، نهادها، انتشارات، موسسات، مؤلفین و همه

بزرگوارانی که ما را در دستیابی به این هدف یاری نموده و یا دیتا های خود را در اختیار ما قرار دادند تقدیر و تشکر می
نماییم.

آدرس دفتر مرکزی:

اصفهان - خیابان عبدالرزاق - بازارچه حاج محمد جعفر آواده ای - کوچه شهید محمد حسن توکلی - پلاک ۱۲۹/۳۴ - طبقه
اول

وب سایت: www.ghbook.ir

ایمیل: Info@ghbook.ir

تلفن دفتر مرکزی: ۰۳۱۳۴۴۹۰۱۲۵

دفتر تهران: ۰۲۱ - ۸۸۳۱۸۷۲۲

بازرگانی و فروش: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

امور کاربران: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

مرکز تحقیقات رایانگی

اصفهان

گامی

WWW

برای داشتن کتابخانه های تخصصی
دیگر به سایت این مرکز به نشانی

www.Ghaemiyeh.com

www.Ghaemiyeh.net

www.Ghaemiyeh.org

www.Ghaemiyeh.ir

مراجعه و برای سفارش با ما تماس بگیرید.

۰۹۱۳ ۲۰۰۰ ۱۰۹

